

МІЖНАРОДНА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ

Шлях до Європи:

польський та український досвід

Організатори: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України; Інститут політичних досліджень Польської академії наук; Польський інститут у Києві; Представництво Польської академії наук (PAN) у Києві

18 травня 2018 року

Київ, ШІЕНД ім. І. Ф. Кураса

КОНЦЕПЦІЯ КОНФЕРЕНЦІЇ

Свого часу Іммануїл Кант, говорячи про значення і важливість досвіду, підкреслював: досвід є головний продукт нашого розуму. З нього починається все пізнання. Всяке розширення нашого пізнання не може спиратися ні на що інше, окрім як на розширення досвіду.

Ці думки можна вважати своєрідним епіграфом до міжнародної конференції, що присвячена євроінтеграційним прагненням Польщі і України, досвіду, набутому в цьому напрямку після проголошення незалежності обидвох держав.

Конференція має науковий характер, а тому позбавлена кон'юнктурних політичних акцентів і підходів, має на меті неупереджений, всебічний і реалістичний аналіз польського і українського досвіду.

В 1990-х роках в Польщі, не дивлячись на глибокий політичний поділ, існував понадпартійний консенсус, метою якого було приєднання до НАТО і Європейського Союзу. Що впливало на формування такого консенсусу? Наскільки придатний (і чим неприйнятний) польський досвід для визначення подібної мети як державного інтересу в Україні?

Етнічна політика української держави в контексті її проєвропейського курсу викликає особливий інтерес, як всередині України, так і за її межами. Україна прокламує інклюзивну модель побудови нації. Якою мірою на сьогодні реалізовано цю модель? Які виклики породжує згадана політика для польсько-українських міждержавних стосунків?

Ще кілька років тому угоди Європейської унії були “глухі” до регіонального рівня, поняття “регіон” навіть не згадувалося в них. Наскільки сьогодні продуманою і ефективною є політика щодо європейських регіонів, зокрема, стратегія вирівнювання регіональних диспропорцій у країнах-членах європейського співтовариства?

Дискусії про федералізм/унітаризм в Україні раз-у-раз спалахують саме тоді, коли загострюється загальнополітична ситуація й на порядок денний знов і знов постають питання вибору оптимальних варіантів державного

устрою для країни. Чи це випадково? Чи це відбувається через те, що чинний державний устрій має великі недоліки? Чи здатна Україна подолати їх, спираючись на європейський досвід?

У серпні 2017 року Президент Франції Еммануель Макрон заявив: «Європа була створена на підставі ряду цінностей, демократії і поваги свобод, яким політика Польщі на сьогоднішній день не відповідає». Як виглядає європейська політика Польщі у 2004-2017 роках в інтерпретації дослідників? Чи пережила вона певну еволюцію? Чому піддається критиці з боку європейських політиків і аналітиків?

В Польщі, в певному сенсі, наявне ретроспективне мислення про політику, апеляції до історії, особливо до національно-визвольній боротьби, постійно згадуються часи Польської Народної Республіки з її історико-політичними “родовими плямами”. Навіть деякі представники молодого покоління керівників закорінені у цьому дискурсі. Як це виглядає в Україні? Наскільки відповідає політика пам’яті в сучасній Україні її євроінтеграційним прагненням і взагалі європейським ліберальним цінностям?

На ці та інші запитання шукатимуть відповіді доповідачі, дискусанти та учасники конференції, що покликана також окреслити напрямки подальших досліджень винесених на обговорення проблем.

ПРО СПІВОРГАНІЗАТОРІВ

**Інститут політичних та етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса
Національної академії наук України (ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса)**

Інститут політичних та етнонаціональних досліджень ім. І.Ф.Кураса НАН України - науково-дослідна установа, утворена рішенням Президії АН України у грудні 1991. Перед Інститутом було поставлено завдання поглибленої і всебічної розробки проблем, що набули особливого значення з

проголошенням незалежності України і які пов'язані з потребами і процесами становлення, розвитку та функціонування української державності і громадянського суспільства. Це - історія і сучасна динаміка політичних інститутів і процесів, взаємовпливи політики, політичної культури, етнонаціональних, міжрелігійних та міжконфесійних, регіональних відносин і факторів суспільного життя, вироблення нових парадигм етнонаціонального розвитку, запобігання конфліктності в етнонаціональній сфері, моделювання оптимальних варіантів етнополітики, розроблення технологій управління в системі політичних і міжетнічних відносин, експертиза законопроектів, державних і недержавних програм у різних галузях суспільного життя, теоретико-методологічні аспекти політичних і етнополітичних досліджень та упровадження їх результатів.

Науковці інституту досягли вагомих успіхів у теоретико-методологічному обґрунтуванні нового напрямку соціогуманітарних наук - етнополітології, розробці об'єктно-предметної зони політології та етнополітології і вдосконаленні понятійно-категоріального апарату цих наук, осмисленні діалектики взаємодії етнічних і політичних, етнічних і регіональних факторів. Досліджуються етнонаціональна специфіка, характер та особливості політичного процесу і політичної культури в минулому і сучасному Україні, релігійна ситуація і взаємовідносини різних конфесій. Вагомим є внесок Інституту у розвиток досліджень з юдаїки.

Інститут політичних досліджень Польської академії наук (ISP PAN)

Заснований у 1990 році, Інститут політичних досліджень Польської академії наук об'єднує провідних польських політологів, істориків та соціологів з метою створення унікального середовища, в якому виробляються інноваційні політичні знання. Місія Інституту полягає у проведенні міждисциплінарних досліджень політичних та соціальних змін на перехресті між Сходом та Заходом.

В перші роки своєї діяльності Інститут зосереджувався на вивченні посткомуністичних суспільств та системних трансформацій у теоретичному

та емпіричному вимірах і в порівняльному плані. Така дослідницька програма була створена та розроблена засновником та першим директором Інституту - професором Едмундом Внуком-Ліпінським, провідним польським соціологом та радником Солідарності.

Дослідження політичних та соціально-економічних перетворень у Польщі ґрунтуються на поглибленому осмисленні історії польського опору у роки II світової війни та в період комунізму. Спільні команди істориків та політологів вивчають відносини Польщі з Німеччиною, з одного боку, та Радянським Союзом (Росією та Україною), з іншого, як до, так і після 1989 року. Регіональний погляд на Центральну та Східну Європу доповнює цю програму досліджень.

Політичні зміни на регіональному та глобальному рівнях представляють інтерес для груп вчених, які працюють над питаннями міжнародної безпеки та стратегічних можливостях держави, європейської інтеграції та відносин з країнами Східної Азії. Дослідження у сфері філософії політики покликані допомогти зрозуміти і пояснити політичні та соціальні зміни XX і XXI століть.

Представництво Польської академії наук (PAN) у Києві

Представництво ПАН у Києві утворене відповідно з ухвалою Президії ПАН від 3 квітня 2012 р., було офіційно відкрите 5 грудня 2014 р.

До його завдань належить: популяризація в Україні досягнень польської науки; організація конференцій, лекцій, семінарів, виставок та інших наукових заходів; надання підтримки для налагодження контактів між польськими і українськими науковими установами, а також між польськими науковцями, які перебувають в Україні, і українськими науково-дослідними організаціями; надання допомоги у контактах українських науковців з польськими науковими інститутами і їх працівниками; випуск наукових бюлетенів Представництва та інших наукових публікацій, згідно з програмою діяльності Представництва; участь у виконанні угод про співробітництво між Академією Наук та іншими польськими і українськими науково-дослідними установами; надання

висновків до проектів щодо налагодження науково-дослідної співпраці; організаційна підтримка польських науковців, які перебувають в Україні, відповідно до обсягу повноважень та завдань Представництва.

Окрім Києва в структурі Польської Академії Наук працює 6 іноземних представництв, які розташовані в Парижі, Римі, Берліні, Брюсселі, Відні і Москві.

Польський Інститут у Києві

Польські Інститути, які створюються за рішенням міністра закордонних справ, – це важливий інструмент зовнішньої політики. Головним завданням мережі Інститутів є реалізація ідеї польської публічної дипломатії: дбати про добре ім'я Польщі і її бездоганну репутацію, зокрема, забезпечуючи польську присутність на міжнародних заходах, встановлюючи й підтримуючи контакти з іноземними партнерами у царині культури, освіти, науки й громадського життя.

Діяльність Польських Інститутів спрямована на популяризацію нинішньої Польщі – сучасної, активної на міжнародній арені держави, прикладу успішних, мирних політичних та економічних перетворень, подолання неправдивих і несправедливих стереотипів та однобічних оцінок.

Польські Інститути співпрацюють в державах свого перебування з місцевими закладами культури, полонійними організаціями, центрами досліджень та розвитку, а також місцевими ЗМІ.

ПРОГРАМА КОНФЕРЕНЦІЇ

10.00. Відкриття конференції.

Вітальне слово директора Інституту політичних і етнонаціональних досліджень НАН України **Олега Рафальського**.

Вітальне слово директора Інституту політичних досліджень Польської академії наук **Ґжегожа Мотики**.

Вітальне слово директора Представництва Польської академії наук (PAN) у Києві **Генрика Собчука**

Вітальне слово директора Польського інституту в Києві **Бартоша Мусяловича**.

Підписання договору про співпрацю між Інститутом політичних і етнопонаціональних досліджень НАН України (Київ) і Інститутом політичних досліджень Польської академії наук (Варшава).

10.30-12.30 ПЕРША ПАНЕЛЬ.

Модератор Юрій Шаповал.

Дискутанти: Степан Віднянський

Олег Калакура

Доповіді:

Юзеф Фішер (Польща). *Позитивний та негативний досвід Польщі в процесі вступу до Європейського Союзу. Модельні рішення для України.*

Олександр Майборода (Україна). *Етнічна політика української держави в контексті її проєвропейського курсу.*

11.10-11.30. Виступи дискутантів.

11.30-12.30. Запитання до доповідачів та виступи учасників конференції в дискусії

12.30-13.00. Перерва (кава, чай).

13.00. ДРУГА ПАНЕЛЬ.

Модератор Віктор Войналович

Дискутанти: Іван Патриляк

Руслан Джабраїлов

Доповіді:

Антоні З. Камінський (Польща). *Регіональний порядок: структурні та системні джерела розподілу сучасної Європи.*

Юрій Шайгородський (Україна). *Україна між національним імперативом унітарності і європейським принципом децентралізації.*

13.40-14.00 Виступи дискутантів.

14.00-14.30. Запитання до доповідачів та виступи в дискусії

14.30-15.30. Перерва на обід.

15.30. ТРЕТЯ ПАНЕЛЬ.

Модератор Галина Зеленюк

Дискутанти: Володимир Горбатенко

Ольга Михайлова

Доповіді:

Адріян Хоян (Польща). *Європейська політика Польщі у 2004-2017 роках. Оцінка та рекомендації для України.*

Юрій Шаповал (Україна). *Чи шкодить сучасна політика пам'яті євроінтеграційним прагненням України?*

16.10-16.20. Виступи дискутантів.

16.20-17.00. Запитання до доповідачів та виступи учасників конференції в дискусії

17.00-18.00. Підбиття підсумків конференції.

Заключні слова Гжегожа Мотики і Олега Рафальського.

ПРО УЧАСНИКІВ КОНФЕРЕНЦІЇ

ДОПОВІДАЧІ

Юзеф Фішер, професор,
доктор габілітований, ISP PAN

Наукові інтереси: сучасні
міжнародні відносини;
європейська інтеграція;
Європейський Союз;
міжнародна безпека;
польсько-німецькі відносини

Олександр Майборода, член-
кор. НАНУ доктор історичних
наук, заступник директора
ІПіЕНД ім. І.Ф.Кураса

Наукові інтереси: теорія та
методологія політичної науки;
всесвітня історія; міжнародні
відносини

Антоні З. Камінський,
професор, доктор
габілітований, ISP PAN
Наукові інтереси: стратегічна
спроможність держави;
порівняльне дослідження
політичних систем;
конституціоналізм; міжнародна
безпека

Юрій Шайгородський, доктор
політичних наук, головний
науковий співробітник ІПіЕНД
ім. І.Ф.Кураса
Наукові інтереси: політична
міфологія, аксіологія,
соціальні інститути та
суспільні відносини, політична
психологія, світоглядні
проблеми українського
суспільства.

Адріян Хоян, доктор, ISP PAN
Наукові інтереси: зовнішня
політика Республіки Польща;
спільна зовнішня та безпекова
політика Європейського
Союзу; політичні партії в
Польщі

МОДЕРАТОРИ

Юрій Шаповал, доктор історичних наук, головний науковий співробітник ІПіЕНД ім. І.Ф.Кураса

Наукові інтереси: політична історія України XIX-XXI ст.; політика пам'яті в сучасній Україні, порівняльний аналіз тоталітарних режимів; історична біографістика;

Віктор Войналович, доктор політичних наук, завідувач відділу ІПіЕНД ім. І.Ф.Кураса

Наукові інтереси: етноконфесійні процеси у сучасній Україні; взаємодія політики і релігії, держави, церкви і суспільства у сучасному політичному процесі, інституціоналізація державно-церковних відносин.

Галина Зеленько, доктор політичних наук, головний науковий співробітник ІПіЕНД ім. І.Ф.Кураса

Наукові інтереси: порівняльні дослідження процесів політичної трансформації та інституціоналізації громадянського суспільства в країнах ЦСЄ; інституційні зміни політичної системи України.

ДИСКУТАНТИ

Степан Віднянський, член-кор. НАНУ, доктор історичних наук, завідувач відділу Інституту історії України НАНУ.

Наукові інтереси: всесвітня історія; міжнародні відносини, зовнішня політика України, історії Закарпаття та Чехословаччини

Олег Калакура, доктор політичних наук, головний науковий співробітник ІПіЕНД ім. І.Ф.Кураса

Наукові інтереси: теорія і практика етнонаціональної політики та сучасних етнокультурних процесів в Україні; українська полонія в історико-політичному, суспільно-громадянському та міждержавному вимірах.

Іван Патриляк, доктор історичних наук, декан історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Наукові інтереси: історія українського націоналізму та національно-визвольного руху 20-50-х рр. ХХ століття

Руслан Джабраїлов, доктор юридичних наук, заступник директора Інституту економіко-правових досліджень НАНУ

Наукові інтереси:

господарське право; правове забезпечення інституту приватної власності, господарсько-правові проблеми місцевого самоврядування.

Володимир Горбатенко, доктор політичних наук, головний науковий співробітник Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАНУ

Наукові інтереси: розвиток державного управління і місцевого самоврядування, політична модернізація, політичне прогнозування, історія політичних і правових учень, філософія права.

Ольга Михайлова, кандидат
політичних наук

Наукові інтереси: теоретичні
та методологічні засади
історичної науки; політична
історія Української революції
1917-1921 рр.; ліберальна
політична теорія та
комунікативна теорія